

Țara Noastră

FONDATOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VII

No. 45

7

NOEMVRIE

1926

În acest număr: Preocupări profesionale de Alexandru Hodoș; Cântec, poezie de Ion Dinu; Întâlnire de Gabor Andor trad. de Iustin Ilieșiu; Al XV-lea congres dela Moscova de G. M. Ivanov; Nicușor și vrabia, poveste pentru copii de Septimiu Popa; Pe marginea vremii de N. Lupu Kostaky; Organizarea proprietăților de Ion Iacob; Chestiunea stabilizării de I. D. Protopescu; Relațiile româno-maghiare de Corneliu I. Codarcea; Săptămâna literară: Cultură pentru popor, „Falanga” și tradiționalismul, Pentru unirea intelectuală română de D. I. Cucu; Insemnări: Di Iorga despre partidul național-țăranesc, Limba română în bisericile din Ardeal, Epilogul procesului falsificatorilor unguri etc. etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIATA CUZA VODĂ No. 16

Un exemplar 16 Lei

Țara Noastră

Preocupări confesionale

În trecutul de luptă al neamului nostru din Ardeal, biserica strămoșească a fost o cetățuie dâră de rezistență națională. Aci, pe pământul udat din belșug de lacrimile câtorva veacuri, noi ne-am păstrat neștirbită ființa noastră etnică. nu atât prin fapte politice, cât printr'o vânjoasă tradiție culturală. Manifestările intelectuale n'au îmbrăcat niciodată o haină strălucitoare, cărturarii se înfățișau cu gesturi de stângace sfiiciune, tiparele începutului de civilizație se închegau anevoie, dar pretutindeni și în tot locul se afirma, fără întrerupere, credința vie în puterea făcătoare de minuni a cuvântului românesc.

Cel mai sigur adăpost al acestui isvor de nădejdi pentru viitor a fost biserica românească. Ori unde ne puteau lovi armele otrăvite ale dușmanului. Ele rămăneau neputincioase înaintea altarului, unde cugetul fiecăruia, stând de vorbă cu veșnicia, era lăsat să se roage lui Dumnezeu în limba în care învățase să îngâne cel dintâi Tatăl Nostru. Gândul ucigaș al stăpânirii, care urmărea să ucidă în noi sufletul unui neam întreg, născocise tot soiul de căpcane și de opreliști. În fiecare parte, unde ne duceau trebile noastre lumești, ne loveam de rigorile acestei inchiziții naționale. În cupriusul tainic al bisericuțelor noastre de lemn, duhurile rele ale Budapestei nu pătrundeau.

În aceste bisericuțe de lemn, ne-am mântuit tot ce am avut mai de preț: inima noastră de români. Ca un mugure de lumină a stat aprinsă, lângă icoana Prea Curatei, candela așteptărilor noastre. Și ceasul izbăvirii nu ne-a găsit nepregătiți.

Nu e de mirare, că cei mai mulți dintre cărturarii noștri au fost preoți. Preotul era tâlcuitor al Sfințelor Scripturi, preotul era propovădătorul ideii naționale, preotul era cercetătorul harnic al trecutului. Era duhovnic, era tribun, era istoric. Stătea, în mijlocul poporului său,

ca o fărâmbă de cristal, prin care se răsfrâng toate razele de lumină. Iar biserica vestea, cu îndoit înțeles, ziua cea mare a Învierii.

Imprejurarea, ale cărei amănunte nu le mai cercetăm acum, că această biserică a noastră s'a desfăcut la un moment dat, în două, — privind cu o față spre Roma și cu cealaltă spre vechile Principate românești de peste Carpați, — n'a adus niciun soi de tulburare în îndeplinirea unei sacre misiuni de îmbărbătare. Biserica unită, prin legăturile ei cu lumea occidentală, a întărit și mai mult în conștiința obștească idela obârșiei noastre latine. Cu toate exagerările de mai târziu, pe cari buoul nostru simț s'a priceput să le tempereze, acest curent latinist a avut efecte rodnice, renăscând în judecata unui popor de iobagi simțământul de demnitate și de mândrie, întemeiat pe certitudinea celei mai nobile descendențe. La rândul ei, biserica ortodoxă, în disprețul tuturor înrăuirilor bizantine, a ocrotit la sânul ei raporturile frățesti cu românii din Moldova și Muntenia, cimentând și mai mult ideia de unitate culturală a tuturor provinciilor românești.

Ca și când și-ar fi înțeles, fiecare, rolul pe care-l are de jucat în istoria națiunii sale, cele două biserici s'au ajutat, s'au respectat și s'au întregit una pe alta.

S'ar părea, însă, că acum, după ce clipa mult așteptată a libertății, a sosit, gândurile bune de altă dată au fost înveninate de suflul pustiiilor al d'honiei. Slujitori cinstiți ai altarului își aruncă, unul altora, vorbe de ocară. Gesturi de dușmănie am surprins, din amândouă părțile. Înțelegerea de ieri dă loc, tot mai mult, la conflicte aspre. Până când, într'o zi, într'o comună din mijlocul Transilvaniei, un preot necăjit, luat de valul certurilor confesionale, a pus mâna și pe secure...

Sunt întâmplări, îngrijitoare, care ar trebui să dea de gândit conducătorilor celor două biserici din Ardeal. Din păcate, cuvântul liniștitor nu sosește totdeauna. Dimpotrivă. Tocmai cei de sus asmuță. Dovezi? Iată una, la întâmplare. Deunăzi, un distins canonic din Lugoj, d. dr. N. Brânzeu, a publicat în ziarul „Biruința“ un articol foarte cumpătat, cercetând cu atenție mijloacele prin care s'ar putea ajunge la o apropiere mai strânsă, la o conlucrare mai rodnică, între cele două biserici.

Ce credeți, că a urmat? „Unirea“ dela Blaj, care a lăsat totdeauna să se înțeleagă că e organul prin care glăsuște Mitropolia greco-catolică, l'a certat foarte aspru pe d. dr. N. Brânzeu, deși acesta e unit (sau poate *tocmai* de aceea), adăugând, că această conlucrare, această apropiere, nu e de dorit.

Așa să fie? Noi am crede, că asemenea atitudini dușmănoase nu slujesc cu nimic, nici interesele naționale, nici interesele celor două biserici românești. Pacea confesională! Iată lozinca salvatoare. Dar cum va reuși să biruiască ea, când se găsesc fețe bisericesti cu răspundere, cari osândesc și cea mai normală încercare în această direcție?

ALEXANDRU HODOȘ

Cântec

*Lună dragă, sora mea, bine-ai venit
Calcă-te pe fân și-ascultă iar:
Nu mai ard în vechiul meu popor.
Ruga buzelor uscate-a conținut.*

*Inima fără noroc
Licăririle și-a stins
Liniște de chinovie m'a cuprins
Sufletu-mi e plin de busuioc.*

*Am iubit de nouă ori și toate
Dragostile mele, fulgi de spumă, s'au topit.
A rămas un cântec liniștit
Și-un moșneag care zâmbește și socoate.*

*Plină-i noaptea de lumină bună
(Revărsate basme peste sat)
Nouă păunițe albe s'au lăsat...
Sărut ochii, dragă lună!*

ION DINU

Întâlnire

— GÁBOR ANDOR* —

*Pământ? Și ce mă leagă de țărână, nu mai știu,
S'apropie de mine în noapte-un pas târziu.*

*Vulcan aprins mi-e creerul. De groază mă'nfior —
Fantome ucigașe în jurul meu dau zor.*

*Ești tu cernită moarte? Și ai venit acum
Ca să mă iai cu tine și să plecăm la drum?*

*Destul am dus pe umeri al vieții jug nedemn!
Și-acum mă chemi la tine? O, moarte, fă-mi un semn!*

*E nebunie viața și-i tulbure-al ei val,
Ce-i omu'n lumea aceasta, decât un animal?*

*Când singur eu cărare spre moarte mi-am deschis —
Sunt mincinoși profeții ce spun că viața-l vis.*

Trad. de IUSTIN ILIEȘIU

* Înainte de izbucnirea revoluției, acest scriitor s'a făcut cunoscut publicului prin nenumăratele sale comedii. În timpul dictaturii ungare a fost aruncat în noaptea închisorilor. La insistența tovarășilor săi a fost eliberat și a emigrat la Viena, unde trăiește până în ziua de astăzi. Poezia sa este plină de sentiment și filozofie. El este considerat printre cei mai mari poeți unguri în viață.

Al XV-lea congres pancomunist de la Moscova

**Raportul lui Buharin; eliminarea lui Zinoviev din Internaționala a III; eliminarea lui Troțchi din Biroul Politic; eliminarea lui Camenev de la candidatura în Biroul Politic.
Tezele lui Stalin**

Al XV Congres pancomunist iudeorus a întârziat cu 10 zile. Fusese anunțat la 15 Octombree trecut, și deschis la 25. Amânarea n'ar fi fost bătătoare la ochi, dacă în răstimpul acestor zece zile nu s'ar fi întâmplat în viața internă a regimului roșu schimbări și eliminări, de care depinde mersul mai departe, sau „retragerea înapoi“ a revoluției planetare.

În numărul trecut al revistei acesteia am publicat ultimatumul Comitetului Central al partidului către leaderii opoziției. În acest ultimatum se cuprindea un minimum, cerut de comitetul Central, leaderilor opoziției pentru restabilirea „frontului unic“ al partidului. La 17 Octombree, leaderii opoziției, Camenev, Troțchi și Zinoviev, au răspuns cu o *a mea culpa*, cu cea mai mare supunere față de hotărârile celui de al XIV Congres pancomunist, rezervându-și însă dreptul de a-și apăra „concepțiile“ lor în cadrele stabilite și admise de statutul partidului, renunțând la „fracționism“ și la „grupări“. S'ar fi părut că capitulația leaderilor era de ajuns pentru a se restabili frontul unic. Congresul ce s'a deschis la 20 Octombree a dovedit din potrivă că aceasta capitulație nu a însemnat nimic pentru scopul restabilirii unității de „monolit“ al partidului, ci s'a înfățișat ca o arenă în care comitetul central apare în carul răzbunării ca să zdrobească opoziția și la nevole să lichideze fizicește pe însuși leaderii.

Congresul s'a deschis deci după ce toți congresiștii au fost puși în față a două fapte de strașnică importanță și anume: eliminarea lui Troțchi din Biroul politic și respingerea candidaturii lui Camenev de la un post aici. Lucrul să nu se pară de mică importanță: Prăbușirea lui Troțchi de la unul dintre cele mai mari posturi ale republicilor sovietice, acele de generalisim al armatei roșii s'a început pe un plan

de ratogadare a lui până la scoaterea lui din viața politică a republicei. Al doilea moment al prăbușirii lui — eliminarea lui din Biroul politic — organul suprem de conducere a politicii sovietelor — arată că sistemul de eliminare față de el va continua până la sfârșit.

Cu Camenev s'a întâmplat acelaș lucru. Dictator un moment, împreună cu Stalin și Zinoviev, el fusese încurând îndepărtat și vârat în „aparatură gospodăriei sovietice“ unde un post de prima înălțime îi dădea iluzia unei situații neclintite. Izbucnind conflictul între Comitetul Central și Troțchi, apoi între Comitetul Central și Zinoviev, Camenev se găsi învechit lângă aceștia — devenind împreună cu ei conducător al opoziției. La sfârșitul unei lupte care avea multe șanse de reușită, Camenev a fost și el îngenunchiat; a iscălit actul de capitulație alături de Zinoviev și Troțchi. Rămânea Zinoviev de scos. Postul pe care îl ocupa acest faimos evreu, — Președinte și conducător de 9 ani al Internaționalei a III — îl ținea la o înălțime și legat prin nenumărate legături cu partidele comuniste ale tuturor țărilor membrii ai Internaționalei a III. Nu s'ar fi putut scoate ușor Zinoviev din acest post fără să nu se producă sfășieri în corpul însuși al Internaționalei Comuniste. Pentru trântirea lui de acolo — trebuiau făcute pregătiri, dusă o propagandă *ad hoc*, denunțat ca un vrăjmaș al leninismului și al revoluției. Nu era suficientă o intrigă, și o simplă hotărâre a partidului. Congresul al XV trebuia să se transforme într'un parlament legislativ, mai mult chiar: într'un sinod ecumenic comunist, care să decreteze demiterea și să o impună întregii lumi comuniste. Congresul de la Moscova a făcut din capul locului aceasta operă.

S'a deschis cu referatul lui Buharin — dogmatismul leninismului, despre situația internațională și despre activitatea delegației partidului comunist rus în Comitetul Executiv al Internaționalei a III. Congresul a votat în unanimitate o rezoluție, aprobând activitatea delegației ruse. Trebuie în grabă și imediat osândită acțiunea opoziționistă în sânul Internaționalei a III. Ca aceasta osândă să se facă integral — în discuții asupra referatului lui Buharin nu a fost admis nici unul din membrii opoziției participanți la Congres.

La sedința unită a Comitetului Central al Partidului, al Comisiei Centrale de control, în ziua de 23 Octombrie, o delegație a Comitetului Executiv al internaționalei a III, compusă din reprezentanți ai partidelor comuniste din Germania, Cehoslovacia, Franța, Italia, Statele Unite, Polonia, India, Japonia, Finlanda, a hotărât demiterea lui Zinoviev din postul de Președinte al Internaționalei a III.

Declarația sună astfel: Având în vedere că în sânul Partidului Comunist rus s'a alcătuit un bloc opoziționist antileninist; că în acest bloc Zinoviev a jucat un rol de conducător; că blocul opoziționist desorganizează activitatea partidului, — delegația Comitetului Executiv al Internaționalei a III, conform cu hotărârile celor mai mari secțiuni ale Internaționalei, consideră de imposibilă rămânerea mai departe a lui Zinoviev în capul Internaționalei a III. Au iscălit aceasta declarație Clara Zetkin și Neumann în numele partidului comunist german; Marfy (Anglia) Trainte (Franța), Shmeral (Cehoslovacia), Duncan

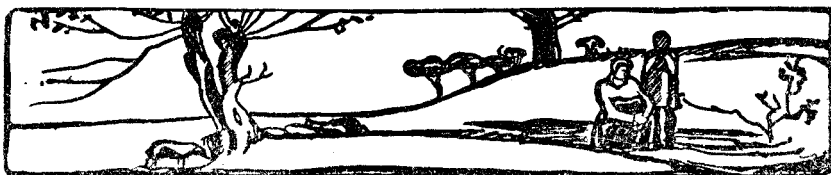
(America), Katayama (Japonia), Roy (India), Bogutsky și Turjanky (Polonia) și delegații Chinei, Suediei, României, Turciei, Finlandei, Argentinei, Italiei etc. Revoluția delegației a fost imediată aprobată și ratificată de Comitetul Central a partidului comunit rus. Internaționala a III este astfel de sub conducerea celui mai înverșunat evreu, Apfelbaum Zinoviev, un inamic al civilizației și al culturii apusene.

Imediat după acesta, dictatorul rămas singur acum peste toată Rusia comunistă, Stalin-Dgiugașvili a rostit ca un *deus triumfans* tezele sale, cari vor rămâne celebre prin incoerența și idioția lor fundamentală. E destul să amintim că acest Stalin făgăduiește îndeplinirea idealului lui Lenin — revoluția mondială — în timpul când revoluția bolșevică nici nu mai există decât în fantaziile aprinse ale câtorva „tovarăși“ ortodoxi, și o altă contradicție a lui Stalin — cea de a lichida pe lideri anume fiindcă ceruseră intersificare revoluției.

Congresul al XV este fără îndoială un termidor sovietic. Aici s'a declarat oficial lupta între conducători, aici s'au făcut primele jertfe ale jacobinismului comunist, aici s'au constatat primele triumfuri ale aceluiași jacobinism asupra „semenilor“ comuniști.

Cotitura pe drumul revoluției e mare. — De aici decurg situații de fapt și de principiu pentru politica românească, ce le vom observa în timpul ce vine.

G. M. IVANOV

Nicușor și vrabia

— Poveste pentru copii —

Nu era cuib de vrabie în sat pe care Nicușor să nu-l fi cunoscut. Când vedea vre-o vrabie sburând la cuibul ei, îi sălta inima de bucurie. Asculta ciripitul vesel ce se auzea din cuib, ridica din umeri, clipea șiret din gene și zicea:

— Creșteți numai, creșteți, puișorilor, că apoi, ajungeți voi pe mâna mea...

La școală, învățătorul îi spusese că e păcat să strici cuiburile de paseri. Știa pe de-a rostul poezia „Omul și vrabia“.

*Omul semăna grăunțe,
Păsărica mi-l văzu...*

Dar, după-ce o recita întreagă, întreguță, pleoscăia din limbă și striga în gura mare:

— Acestea sunt fleacuri. De ce scot vrăbiile pui? Ca să se joace băieții cu ei și să-i omoare!..

O vrabie își făcuse cuibul tocmai sub streșina casei lor. Când într-o bună zi din cuib se auzi ciripit de puișori, pe fața lui Nicușor se întipări un zîmbet. El număra de-acum zilele ce aveau să mai treacă până să crească puii mari.

Ziua mult dorită sosi, însfârșit. El se urcă la cuib și scoase patru puișori, cari îl priveau cu ochi mari, saltând din aripioare și smucindu-se, ca să scape din mâinile lui.

Nicușor, legă cu câte-o sfoară piciorul cel drept al fiecărui pui, apoi îi slobozi pe toți patru, ca să sboare. Crezându-se scăpați din robie, puișorii își întinseră aripile și se ridicară în aer. Dar, ce folos! Capetele sforilor erau în mâna lui Nicușor, iar puișorii căzură la pământ.

Abia acum au înțeles trista soartă ce li-se pregătise. În năcazul lor, ciripiră un cântec trist, atât de trist, încât de jalea lor tremurau frunzele salcânilor și firele de nalbă. Numai inima lui Nicușor rămânea nesimțitoare. Umbla cu puișorii de-alungul curții, chinându-i și

*) Din volumul „Povestiri pentru copii“, ce va apărea în curând.

slobozindu-i ca să-și sboare sborul de-o clipă. Puișorii, sărmanii, ciripeau mereu...

De-odată, se auzi un fâlfăit de aripi. O vrabie alerga în sbor nebun spre ei și se așeză pe craca unui salcâm, în dreptul lor.

— E mama puișorilor, — își zise Nicușor. — Ce păcat, că nu pot să pun mâna și pe ea!

Puișorii, își îndreptară ciocurile către Nicușor și începură a se ruga:

— Lasă-ne, să sburăm la mămicuța noastră! N'o vezi, cum i-se rupe inima?

Nicușor le răspunse:

— Ce credeți voi, că eu sunt nebun? Spuneți-vă cele din urmă povești, că apoi, vă duc în casă. Acolo, o să ne mai jucăm o leacă, și-apoi, vă omor.

Din pieptul puișorilor ieși acum un glas neobișnuit, o dureroasă ciripire de desnădejde. Ciripi și paserea de pe craca salcâmului:

— Băiete, de ce-mi chinulești puișorii?

— E treaba mea, — îi răspunse Nicușor, mișcând din cap. Incurând o să-i omor. Dar pe tine, cine te-a pus să-ți faci cuibul tocmai sub streșina casei noastre?

— Cine m'a pus? Iac'așa, păcatele mele. Te știam școlar, și credeam că nu trebuie să mă tem de tine... Intr'o zi te-am auzit cum recitai poezia „Omul și vrabia“... Ai căpătat notă bună pentru această poezie, desigur...

— Desigur...

— Hm! Dar spune-mi, de ce nu mi-ai omorât puișorii până când erau golași? De ce vrei să mi-i omori acum, când tot aerul e al lor, când aș putea să mă întrec în sbor cu ei?

— Să sburați colo către holda noastră? — o întrebă Nicușor râzând. Să ne lăsați înca-i și fără grâu?...

— Ce-ai spus, băiețele? — ciripi iarăși vrabia. Când ai văzut tu vre-un om rămas cu hambarele goale din cauza vrăbiilor?

— Am văzut vara trecută un capăt al holdei noastre mâncat de vrăbii...

— Așa-i, un capăt... O jumătate de pas, ori, nici atât... Dar știi tu, că oamenii ne datoresc puținul grâu ce-l ciupim noi ici-colea din holdele lor?

— Ha ha ha, — râse Nicușor. Vrei să-mi spui poezii, nu cumva? Vrei să-mi recitezi poate, — „Omul și vrabia“. Nu te osteni, te rog! De când s'a scris poezia aceasta, oamenii au progresat. Avem acum cârlige lungi, cu foarfeci la vârf, așa încât ne putem curăți noi singuri pomii de omizi; fără să mai avem nevoie de ajutorul vostru...

— Te înșeli, ciripi vrabia, năcăjită. Ori câte cârlige ar avea oamenii, ei isbutesc să stârpescă numai o parte a omizilor, cam cincizeci la sută. Restul îl stârpim noi.

— Atunci, noi oamenii n'ar trebui să ne mai batem capul cu stârpitul omizilor, ci să le lăsăm în grija voastră, madam vrabie...

— Nu, băiețele! Omizi se fac foarte multe, așa, că nici noi, nu

le-am putea stărpi singure. Oamenii, când își curățesc omizile ne dau și nouă un prețios ajutor. Cum vezi, e o adevărată alianță între vrăbii și oameni. Fără această alianță, omizile s'ar înmulți atât de mult, încât ar roade toate frunzele pomilor. Pomii s'ar usca, și n'ar mai fi nici poame, nici omizi... Ar fi rău, și de voi, și de noi...

— Bine, bine, — făcu Nicușor, — dar spune-mi, pasere grăitoare, — de ce nu vă mulțumiți numai cu omizi? De ce mai mâncați și grâu?

— De ce? Îți spun eu. Să nu-ți închipui, că noi, vrăbiile, ne atingem cu plăcere de holdele voastre... Pe vremea când se coc holdele, în lumea vrăbiilor e o mare criză alimentară. Semințele de ierburi și buruieni, principala noastră hrană vegetală, nu sunt coapte pe-atunci. Se împuținează chiar și insectele cu cari noi de obicei ne hrănim. Vezi dar, că nu tocmai de voie bună ne apropiem de holdele voastre. Ciupim de ici, de colo, câte-un grăunte. Poate, unul la mie, ori, și mai puțin. În schimb pomii voștri fac poame gustoase.

Nicușor, nu știa ce să mai răspundă. Se puse pe gânduri, uitându-se, când la vrăbie, când la pușori. Tăcu și vrăbia, aruncând câte-o duioasă privire, când pușorilor, când lui Nicușor.

Intr'un târziu, el își deschise graiul.

— Ce zici, dar, madam vrăbie? Să le dau drumul?

— Dă-le drumul, — ciripi vrăbia, veselă de această minunată întorsătură. Vrăbiile sunt prietenele oamenilor. Ele nu merită ca oamenii să le țină în robie, ori, să le omoare..

În sufletul lui Nicușor se porni o luptă grea, dar, de scurtă durată. Se aplecă apoi, deslegă sforile dela picioarele pușorilor, și, le dete drumul. Pușorii sburară la mama lor, care, îl îmbrățișă, cu drag, ciripind, veselă:

— Vedeți, scumpul mei, noi avem între oameni mulți prieteni, cari, ne iubesc. Numai între băeți avem ici-colo câte-un dușman. Dar, să nu-i osândim. Ei ne dușmănesc din nepricepere. Astăzi, să ne bucurăm. Nicușor ni-s'a făcut prieten, și o să ne câștige, desigur, și alți prieteni printre copii.

Vrăbia avu dreptate.

Nicușor s'a făcut un mare prieten al vrăbiilor. Când vede pe vre-un copil cu pui de vrăbie în mână, îl bate ușor pe umeri și îi spune cu glas blând:

— Lasă-i, prietene, să sboare! Vrăbiile sunt prietenele bune și sincere ale oamenilor. Cei ce chinuesc, ori omoară vrăbiile, fac mare păcat...

SEPTIMIU POPA

Pe marginea vremii

Pe lespedea unui mormânt

„Adevăr zic vouă: mai iute va trece o cămilă prin gaura unui ac de cât bogatul în împărăția cerului“. Sentința implacabilă glăsuiește sever din evanghelia îngăduitoare a celui mai blând și mai miștătos iubitor de oameni. Isus, care în cuprinsul generozității sale sufletești găsea iertarea și pentru femeia păcătoasă și pentru tâlhar și pentru apostolul nevrednic, condamna aprioristic, fără prealabilă și dreaptă cercetare, numai pe bogat. De ce această stranie excepție în regulile justiției divine? De ce în afara obișnuitelor noastre criterii etice — izvorâte și ele din același fond originar, de înțelepciune Dumnezeuască — faptul de-a deține și de-a mânui metale scumpe constituie în el însuși o crimă cu mult mai grozavă de cât, prostituția, furtișagul și trădarea? De ce această atitudine inexorabilă față de o făptură a lui Dumnezeu, care ca ori și care alta are și ea dreptul de a fi nu numai reprezentanta, dar victima unei societăți rău întocmite, și de ce identificarea aceasta arbitrară între individ și funcțiunea sa socială, proclamată de-o religie, care ne-a învățat să deosebim ceea ce este a Cezarului de aceea ce este a lui Dumnezeu și să desprindem de sub voalurile degradatoare și deformante ale vremelniceilor convențiuni și întocmiri pământești, imagina purificată a „omului“, același fiu iubit a lui Dumnezeu?

Origina proletară a lui Isus nu explică suficient situațiunea extralegală a bogatului în disciplina creștină. Dumnezeu sau supra om, Isus plana prea mult, pe deasupra intereselor și patimilor de toate zilele pentru ca mărunte și meschine motive de ordin personal să întunece curățenia judecății sale. Explicația trebuie să fie mai iute căutată în interesul propagandistic a noii religii. Doctrina creștină pentru a învinge a fost și ea silită să câștige masele prin promisiuni și concesiuni. Ori spiritul simplist al maselor din cari se recrutează în primul rând și prostituatele și tâlharii, și trădătorii situează pe tărâmul ne-

cunoscut al bogăției, obârșia blestemată a tuturor suferinților și nevoilor sale.

Bogatul vinovat sau inocent a fost întotdeauna și pretutindeni, victima demagogiei doctrinelor populare. Asupra capului său stigmatizat, cruzimea bunătații creștine s'a înfrățit cu trăsnetele Olimpului Grecesc și cu viscoalele nordului Scandinav. Bogatul pildelor lui Isus se prăbușește alături de Regele Midas și de eroii Niebelungilor, în aceeași întunecată prăpastie de dezolațiune și de mizerie omenească. Oprobiu, care întunecă faima numelui său, trebuie să fie supus unei aspre revizuirii critice.

Reabilitarea etică a bogatului este într-o societate alcătuită pe normele de producție capitalistă mai mult de cât o elementară datorie de caritate omenească: un imperativ social. În variatul complex de raporturi și relațiuni, care transformă societatea capitalistă într-o uriașă organizație de schimb și de robie reciprocă, bogatul ocupă ca și proletarul, ca și intelectualul, ca și soldatul un post de sacrificiu. Și nu știi dacă sub aparențele unui fast înșelător robia poleită a bogatului nu este cea mai grea. Însărcinat să administreze, să valorifice și să mărească un patrimoniu, care mai devreme sau mai târziu va reveni întreg societății, bogatul trăiește neîntrerupt, o chinuită viață de emoții privindu-se de odihna și de liniștea bucuriilor celor mai simple. Între Diogene filosoful cinic care a trăit fără griji 90 de ani într'un butoi Midas regele Frigiei care de pe urma blestemului lui Bachus a murit de foame — tot ce atingeau trupul să se prefăcea în aur — soarta celui din urmă a fost cu mult mai cumplită. Dar aurul născut din suferința lui Midas a folosit omenirii mult mai mult de cât palidele sculpturi ale lanternei lui Diogen. „Adevăr zic vouă: a venit timpul să dăm bogatului ce trebuie să fie a bogatului și să ne plecăm unic genușii în fața sarcofagilor somptuoase, care odihnesc în sfârșit zburcuiul vieții lor chinuite“.

A murit zilele trecute la București, doborât de-o grozavă boală de creier omul cel mai bogat din România: Jean D. Chrissoveloni. Proprietar, administrator și director a nenumărate instituții de bancă și industrie, defunctul a troenit împrejurul mormântului său, într'un uriaș morman de fastuoasă durere, regretele corecte, necroloagele convenționale și doliurile politicoase ale oamenilor noștrii de lume, și-ale oamenilor noștrii de afaceri. Autoritatea postumă a omului spre care cu câteva săptămâni mai devreme se înălțau ca înspre un idol, făcător de minuni, fumuriile atâtor ruguri, aprinse de socoteala combinațiilor negustorești, de șiretlicul planurilor politice și de aviditatea poftelor interesate, încovoia petru ultima oară spinările ferenților timorați în extatică atitudine mizericordioase. În sfârșit peste mormântul proaspăt deschis stilul sarbăd al redactorilor de mâna doua a revărsat din ordinul domnitor directori cerneala câtor-va panegirice convenționale. Cadavrul bancherului Chrissoveloni a fost astfel scoborât cu toate onorurile datorite averii sale în îngustimea celor șapte coți de pământ, dar portretul său în mărimea naturală se va înșirui de-acuma senin și surăzător de-alungul galeriilor de tablouri cari ornează sălile de consiliu

ale fostelor sale instituții de bancă și industrii. Atât?! Ori cât de multă pompă s'a răspândit peste ochii lumii este totuși foarte puțin întru cât Jean Chrissoveloni a fost, indiferent meșteșugul averii sale, înainte de toate un om, un om în adevăratul înțeles al cuvântului. Și omului pe care nu l'au jelit nici lacrimile ușoare ale salonarilor, nici doliul oficial ale directorilor de bancă, nici ditirambele comandate ale gazetarilor, trebuie să se facă dreptate în fața celor mulți astăzi când împrejurul persoanei sale nu mai stă de pază nici snobismul unora, nici sectarismul altora, nici reclama asurzitoare a celor din urmă.

Un om de creier a murit de-o boală de creier, după o scurtă și agitată viață cheltuită intensiv în interesul economiei generale, care este interesul nostru a tuturor; a murit un sărman rob al aurului trăgând până în ultimul ceas greul său lanț de osândă pe galeria societății capitaliste; a murit aproape anonim un om a cărui minte ar fi putut să domnească pe culmele cele mai senine și mai fericite ale purului speculațiunii intelectuale, dacă capriciul unei fatalități dușmănoase nu l'ar fi încătușat într-o corvadă istovitoare.

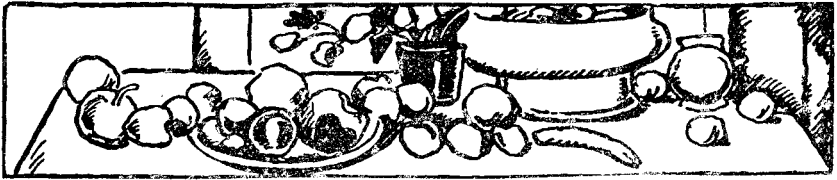
Acei cari strânși pe timpuri împrejurul „Revistei Vremii“ l'au cunoscut în graba cât-or-va aparițiuni fugitive, vor păstra despre Jean Chrissoveloni amintirea unui om, modest, amabil, mai mult timid, dar scriitor de inteligență; acei cari l'au apropiat fără ușă și fără părtinire în viața sa de toate zilele vor aprecia din ce în ce mai mult broderia artistică dantelată a sensibilității sale vibrante și-a delicateții sale sufletești. Acei care ca mine, au trăit lângă dânsul în liniștea fermecătoare a castelului său de la Ghidigeni puținele zile ce anual constituiau scurta sa vacanță, vor plânge pe mormântul bancherului arhimiionar secarea unui izvor puternic de intelectualitate pătrunzătoare, și de generoasă omenie. Scânteia din înțelepciunea divină care a animat mintea și inima lui reîntors în sferile mistice ale infinitului și-ale eternității, lăsând în memoria noastră consolarea unei calde dăre de lumină.

Acei cari în războiul pentru întregirea neamului au fost cu mille îngrijii în spitalul încăpător, înzestrat pe cheltuiala sa, cu cel mai minuțios confort sanitar, vor închina lui Jean Chrissoveloni recunoștința cicatricelor lor eroice; acei care, strânși pe timpuri împrejurul „Revistei Vremii, l'au cunoscut în proba câtor-va aparițiuni trecătoare îi vor păstra amintirea unui om modest, mai mult timid dar scriitor de inteligență, acei care, în viața sa de toate zilele l'au apropiat fără patimă și fără interes vor aprecia din ce în ce mai mult broderia artistică dantelată a sensibilității sale artistice și a spiritului său Athenian; acei care, ca mine au trăit lângă dânsul în liniștea fermecătoare a parcului său de la Ghidigeni, puținele zile ce formau vacanța sa anuală vor plânge pe mormântul bancherului dela București, secarea unui puternic izvor de intelectualitate curată și de cald optimism; acei în sfârșit care s'au încălzit la flăcării afecțiunii și dragostei sale, de soț de părinte și de prieten vor păstra întreagă în sufletele lor imaginea personalității sale generoase.

De pe urma lui Ileana Chrissoveloni nu rămân nici mediocre piese de teatru nici ilariante tratate de psihologie sentimentală. Soldat integru al banului el a murit credincios la postul său de comandă, lăsând „învârtiților“ de categoria domnilor Leopold Stern et. comp. satisfacțiunea ambițioasă a galoanelor de furier. La poarta împărăției cerurilor bate totuși sufletul chinuit de nevroze dureroase al unui intelectual și ori cât de mică ar fi gaura acului prin care ar voi să-l treacă vigilența procedurilor divine, „săracul“ rob al aurului va trebui să pătundă în liniștea și odihna seninului dumnezeesc.

N. LUPU KOSTAKY

Organizarea Proprietăților

Procedura de comasare

În doctrina agrară comasarea este socotită ca un mijloc pentru apărarea și conservarea proprietăților rurale, potrivit totodată și pentru ridicarea capacității lor de producție.

În evoluția agrară de până acum experiența dovedește pulverizarea proprietăților rurale precum și resfirarea exagerată a singuraticelor parcele la mari depărtări, influențează în mod nefavorabil producția agricolă a unei țări. Are repercusiuni desavantajoase chiar asupra întregii economii acelei țări. Să rezumăm aci aceste inconveniente:

1. *Imobilizarea unor întinderi cultivabile și scoaterea lor din contingentul de producție.* Se știe, liniile demarcaționale între deosebitele parcele, șanțurile între parcelele învecinate, drumurile și alte căi de comunicație, cari sunt necesare între parcelele și proprietățile rurale, toate reclamă întinderi de pământ, cari servind acestui scop, se subtrag producției agricole, deci rămân terene nefolosite. Și cu cât proprietățile rurale vor fi mai mult pulverizate, cu cât parcelele singuraticelor proprietăți vor fi mai resfirate, cu atât va fi mai mare întinderea necesară pentru linii demarcaționale, șanțuri drumuri etc. Deci cu atât va fi mai mare întinderea imobilizată și substrasă producției agricole.

2. *Mare pierdere de timp, energie și material.* Se știe, transportarea brațelor, materialului, instrumentelor de muncă dela o parcella la alta, reclamă timp, energie și bani. Cu cât parcelele singuratecelor proprietăți rurale, vor fi mai resfirate și situate la mari depărtări una de alta, cu atât va fi necesar mai mult timp, mai multă energie și ban, pentru asigurarea transportului, de brațe, instrumente și material dela o parcella la alta în vederea exploatărei agricole. Aceasta înseamnă o pierdere mare din punct de vedere a producției și a rentabilității. La proprietatea mică aceasta pierdere încă poate fi cotoată, micul cultivator o poate suporta, la proprietatea mare însă înseamnă pur și simplu desființarea exploatărei.

3. *Imposibilitatea unei exploatări intensive.* Exploatările intensive reclamă pe lângă munca pricepută a brațelor încă și utilizarea siste-

matică a mașinărilor agricole. În materie de amenajament al pământului se știe, ce înseamnă executarea unor lucrări prin mașinării agricole? Acestea lucrări însă reclamă întinderi de pământ mai mare, unde mașinările să poată executa rotațiunea lor. Autotractoarele nu pot opera decât pe întinderi, unde se pot învărti. Acesta să înțelege din natura lucrului. Pe parcelele mici și resfirate ale unei mici proprietăți rurale, nu se pot executa astfel de lucrări. Pe o fâșie îngustă de pământ nu se poate învărti autotractoarele.

Afară de imposibilitatea lucrărilor tehnice, mai este încă și imposibilitatea *inițiativei particulare*. Proprietarul rămâne constrâns la exploatarea de rotațiune al parcelelor învecinate. Deci orice inițiativă particulară, rămâne aproape înmormântată. Și această înseamnă o mare pagubă, deoarece progresul agricol fără inițiativa particulară, nici nu se poate închipui.

4. *Devalorizarea prețului de pământ*. Parcelele de pământ reduse ca întinderi, sunt mai puțin valoroase, ca parcelele cu întinderi mai mare. Proprietățile rurale cu parcelele mici și refirate la mari distanțe niciodată nu ating prețul, pe care-i reprezintă celea cu parcele mari și așezate bine pe teren. Aceasta susținere se confirmă prin datele statistice agrare. Ele dovedesc că în urma comasărilor producției proprietăților, este cu cel puțin 20% mai mare ca înainte de comasare. Prin urmare ridicându-se capacitatea lor de producție, incontestabil se va ridica și prețul lor în circulație. Și este un fapt nediscutabil, că în comunele unde operațiunile de comasare au fost realizate; prețul pământului în circulație, a crescut cu 50—60% peste cel înainte de comasare. Acest adevăr reiese clar iarăși din datele statistice agrare a deosebitelor țări, unde s'au făcut comasări.

5. *Greutatea la control și îmbunătățiri*. Singuraticile parcele resfirate la mari depărtări ale unei proprietăți rurale, nu vor putea fi îndestul controlate și mai ales nu vor putea fi îmbunătățite din motivele greutăților tehnice. Este cazul însă cu totul altul la parcelele, cari sunt situate aproape de centrul unei gospodării. Aici ele stau sub ochii proprietarului, astfel controlarea și îmbunătățirea lor, nu se izbește de greutățile transportului.

Toate acestea inconveniente aci rezumate, nu vor putea fi asanate, decât numai prin operațiunile de comasare. Experiența de până acum arată, că orice altă încercare orice alte paliative, toate au rămas fără rezultat. Singure operațiunile de comasare sunt potrivite a asigura proprietăților rurale o grupare potrivită pe teren, ridicând astfel capacitatea lor de producție; facilitând o exploatare mai națională a pământului; reducând la minim întinderea terenelor sortite a rămânea imobilizate, ca drumuri, șanțuri, etc., înfărășit ridicând totodată și prețul de circulație a pământului. Utilitatea operațiunilor de comasare fiind indiscutabilă rămână să precizem *ce sunt ele în realitate și care este procedura lor?*

Operațiunile de comasare în fond, sunt lucrări de concentrare și regulare a proprietăților rurale, toate în vederea unei așezări potrivite pe teren. Se adaug toate parcelele din hotarul unei comune ale fiecăruia

proprietar, apoi adaus socotite să repartizează. Evident aceasta adaugere și repartizare, să face după anumite reguli și după un program precis.

Operațiunile de comasare schimbă cu totul aspectul hotarului unei comune. Proprietățile rurale primesc o altă așezare pe teren, ca înainte. Dispar parcelele de odinioară și în locul lor rămân altele. Se asigură o nouă așezare pe teren a proprietăților, cu alte linii demarcaționale, cu drumuri mai sistematic concepute, că pășunat comunal mai bine plasat etc. Totul arată un plan bine conceput, un sistem cu mult mai practic, decât acela care înainte. Se ține seama de condițiile locale, de situația geografică a parcelelor, de calitate solului etc. În locul proprietăților pulverizate, se constituiesc altele mai rațional grupate, cu parcele mai mari și potrivit așezate pe teren.

Normele prin cari se fac operațiunile de concentrare și repartizare a pământului, toate laolaltă constituiesc procedura de comasare. Este lucru cert, că această procedură variază în fiecare țară. Variaza după felul organizmului agrar al țării și mai ales după felul sistemului ei de evidență a pământului. Altă va fi procedura de comasare acolo unde fiecare petec de pământ este fixat prin cadastru și evidențiat prin foaia funduară și iarăși altă va fi acolo, unde pământul nu este deloc fixat, iar evidența lui este făcută prin registre primitive.

O procedură de comasare uniformă pentru toate țările, deci nu se poate concepe. Sunt însă unele principii generale, fără cari iarăși nu se poate concepe o procedură de comasare în nici-o țară. Și aceste principii stau la fundamentul tuturor operațiunilor de concentrare și repartizare a pământului. Aci le vom rezuma :

1. *Dreptatea*. Comasarea nu poate fi element de acaparare și de utilitate publică. Fiecare proprietate rurală după comasare trebuie să reprezinte echivalentul celei înainte de comasare. În aceste cadre întinderea evident ajunge pe al doilea plan. În cursul operațiunilor se face clasificarea hotarului comunei și în conformitate cu această clasificare și evaluare se face și repartizarea întinderei. Pământul de calitate mai bună va fi cotate în detrimentul întinderei, pământul de calitate inferioară va fi cotate la întindere. Astfel comasarea nu va putea fi izvor de îmbogățire, ci pur și simplu numai o operă de asanare economică. Prin ea deci fiecare proprietar rural trebuie să beneficieze, regulându-i-se deoparte proprietatea, iar de altă parte grupându-i-se pământurile în mod rațional pe teren.

2. *Legalitatea*. Obiectul comasării fiind dreptul de proprietate, este ușor de înțeles, că organele judecătorești sunt chemate a judeca asupra singuraticelor acte din operațiunile de comasare. Deci justiția în baza unei legi în vigoare va îndeplini funcția de a concentra și repartiza proprietățile rurale. De aici urmează, că procedura de comasare trebuie să facă parte integrantă procedurii civile în fiecare țară. Aceasta constituie apoi garanția cea mai potrivită, că prin comasare nimeni nu va fi lezat în drepturile sale, având toată posibilitatea de a reclama la organele superioare asupra hotărârilor pe cari le crede abuzive și ilegale.

3. *Facultativitatea și obligativitatea.* Sunt două concepții cu totul opuse și se referă la inițiativa operațiunilor de comasare. Anume se fac ele la inițiativă particulară ori din oficiu. Situația agrară și mai ales necesitatea de a reface proprietățile, va determina admiterea unei sau alteia din aceste două concepții.

Facultativitatea înseamnă, că comasarea se va face numai în cazul, când proprietarii interesați în întregimea lor, sau în marea lor majoritate vor cere înfăptuirea ei. În cazul facultativității proprietarii singuri vor fi chemați a judeca, ducă operațiunile de comasare vor fi necesare, sau ba. Evident acest principiu luat de bază pentru comasare, înseamnă a fi într'o țară, unde situația agrară este așa de ordonată, încât populația ei rurală să fie capabilă a judeca, dacă progresul agricol mai reclamă încă și o altă repartizare a pământului sau nu?

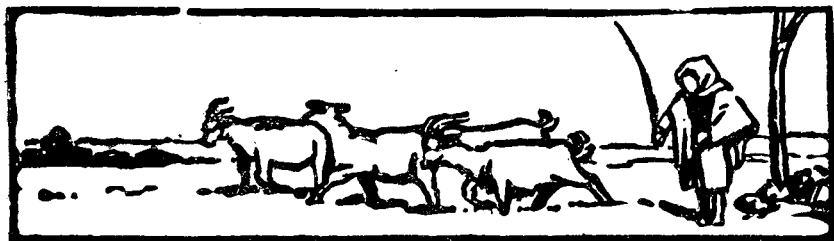
Obligativitatea înseamnă că comasarea se face din oficiu fără a mai întreba pe singuraticii proprietari rurali din comună, dacă comasarea este necesară ori ba. Evident acest principiu va fi admis, ca baă la procedura de comasare în acele țări, unde organizarea proprietăților este încă ceva necunoscut, unde situația agrară este așa de rudimentară, încât interese superioare determină Statul, să impună unele corective asupra proprietăților în vederea asigurării progresului agricol. În aceste țări interese de stat reclamă, organizarea sistematică a proprietăților prin o grupare potrivită de teren a singuraticelor proprietăți. În acest caz operațiunile de comasare trec totodată și de o regulare generală a proprietăților.

8. *Bugetul.* — Operațiunile de comasare se fac cu cheltuieli și se impune întrebarea, aceste cheltuieli cine le va suporta? Proprietarii sau statul? Trece de o regulă generală, că în cazurile obligativității comasărilor, cheltuielile sunt acoperite de stat, iar în cazurile facultativității comasărilor, cheltuielile sunt plătite de proprietarii rurali din hotarul comunei, unde se face comasarea.

În principiu ar merge această ideologie, în realitate însă situația este cu totul alta. Operațiunile de comasare trebuie socotite, de lucrări menită să avantajeze proprietarii rurali, deci ar fi logic că cheltuielile acestor lucrări, să fie plătite singur de proprietarii pământului.

Normele și principiile, aci schițate, se pot observa în toate procedurile de comasare a țărilor, unde organizarea proprietăților a făcut obiect unei legiferări. În Austria, Germania, Suedia, Elveția, Italia, Rusia, Bulgaria, Japonia, există procedura de comasare legiferată, ținându-se seamă tocmai de principiile pe cari le-au indicat aci.

ION IACOB:

Chestiunea stabilizării

România Mare nu are o instituțiune de emisiune, cum avea România Mică dinainte de război. Banca Națională renunțând prin convenția care a încheiat-o cu statul la funcțiunile ei normale de a cumpăra și-a vinde aur la preț fix contra bancnote, și de a reglementa piața capitalurilor prin politica scontului, fiind așa dar fără instituțiune de emisiune și soarta circulațiunii monetare e lăsată la voia întâmplării. Legea cererei și ofertei neputând determina fluctuațiuni în cantitatea de monedă de pe piața română, aceasta din urmă (cantitatea de monedă) fiind rigidă prin fixare unei limite (plafon) circulațiunii, determină fluctuațiuni în valoarea unităței monetare. Dela 1 Ianuarie până la sfârșitul lui Octombrie leul a avut oscilațiuni de o foarte mare amplitudine. Pornind dela una mie de lei lira sterlină, leul merge depreciindu-se ajungând la una mie patru sute lei lira cam pe la finele lunii Aprilie, când începe să crească reducând valoarea cursului lirei la circa nouă sute lei pe la finele Octombrie.

Oscilațiunile acestea de circa 40%, au repercusiuni asupra prețului mărfurilor. Dacă valoarea lirei sterline s'ar fi menținut la cursul din Aprilie, adică la una mie patru sute lei, grânele noastre s'ar fi vândut cam între 110 și 120 mii lei vagonul, pe când ele nu se pot vinde în Septembrie și Octombrie de cât cu 70—80 mii lei vagonul.

Scăderea leului în primele patru luni ale anului provine din cauza balanțe comerciale defavorabile, importul depășind exportul nostru cu circa trei miliarde lei. Dela lunie exportul nostru mărindu-se iar importul scăzând, leul începe să se urce făcând ca lira sterlină să scadă sub cursul de Ianuarie de una mie lei, apropiindu-se chiar de cursul de 900 lei.

Înainte de război în România Mică, și în general în țările cu circulațiune de aur și cu bănci de emisiune care funcționează în mod

normal, fluctuațiile acestea ale balanței comerciale sunt amortizate prin eșiri și intrări de aur, eșiri și intrări controlate și reglementate de institutul de emisiune, astfel încât valoarea unității monetare să rămână constantă. În România Mare unde institutul de emisiune nu mai există de fapt, și unde circulațiunea aurului este interzisă, toate variațiunile balanței conturilor nu pot fi amortizate de cât prin variațiuni în valoarea unității monetare, variațiuni care la rândul loc provoacă schimbări continue în prețul mărfurilor și a bunurilor comerciale.

Variațiunile de preț a mărfurilor nu pot de cât produce perturbațiuni în viața economică a țării, lucru care este evident, ne având nevoie de nici o demonstrațiune. În general publicul reacționează în contra acestor variațiuni dezechilibrându-și în continuu bugetul și felul de a lucra. Când prețurile tind să crească din cauza scăderii leului, își reduce consumațiunea în mod forțat de oare-ce veniturile lui nu urmează în mod paralel variațiunile leului. Când prețurile scad, producătorul, vânzătorul (și cine nu e vânzător de un bun material sau de un serviciu) se abțin de-a vinde oprind oare-cum prin această abținere scăderea prețurilor.

În adevăr, anul acesta deși recolta de cereale a fost mai abundentă ca anul trecut, din cauza scăderii prețurilor, rezultat al urcării leului, vânzările de cereale sunt foarte reduse, agricultorii abținându-se de a vinde la cursurile actuale. Prin această abținere se reduce exportul sau se amână până când importul vine de crează un curent contrariu în stabilirea prețurilor. Prin urmare variațiunea prețurilor provocată de variațiunea balanței comerciale frânează când importul când exportul, tinzând să le aducă la pozițiunea de echilibru. Rezultatul e că în loc ca excedentul exportului să se transforme în aur și în abundență monetară, el e obligat să se transforme în mărfuri care însă cu cât vor fi mai abundente cu atât vor cere un numerar mai abundent și credite mai mari pentru a fi puse în circulațiune.

Abundența de mărfuri și lipsa de aur și de monetă, adică de capital mobil, au ca rezultat urcarea dobânzilor, lucru care-l putem constăta azi, când după un an agricol relativ bun, cu o producție de petrol mai mare ca în anii cei mai abundenți, cu material lemnos fasonat pentru consumație în cantități mai mari ca în anii precedenți, și cu mărfuri de tot solul în aceeași abundență, ca înainte de război, se plătesc în mod normal 30—40% dobânzi.

Azi în România nu e lipsă de producție, nu e lipsă de mărfuri, ci e lipsă de capital circulant, adică de monetă. Dacă o parte din stocul nostru de mărfuri l'am transforma în aur, și dacă acest aur s'ar duce la Banca Națională de unde ar eși bilete de bancă, piața s'ar destinde imediat, circulațiunea ar redeveni normală și dobânzile ar scădea la nivelul dinainte de război.

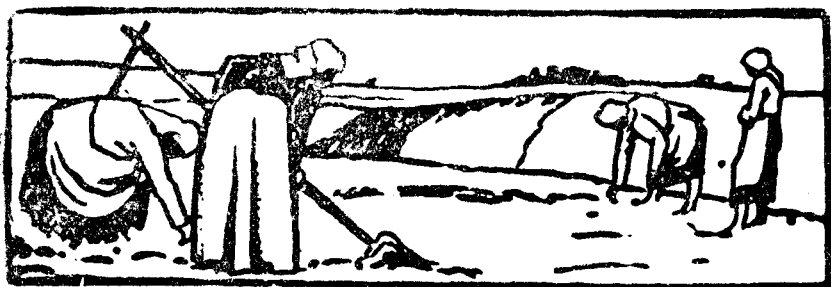
Aceasta însă nu se poate întâmpla cât timp va exista convențiace Banca Națională a încheiat-o cu statul și prin care se obligă ca cel puțin 15 ani ea să renunțe de a mai fi bancă de emisiune, adică se obligă a nu menține nici un fel de valoare stabilă biletului ei de

bancă, se obligă a nu reglementa piața aurului prin cumpărări și vânzări de aur la preț fix, acest metal neavând liberă circulație în țara românească, și se obligă a nu interveni pe piața capitalurilor reglementând dobânda prin variațiunea scontului.

Cât timp nu se va schimba convenția cu Banca Națională vom trăi în criză continuă cu dobânzi cămătărești, oricât de bune recolte vom avea și oricât petrol vom produce.

I. D. PROTOPOPESCU

Relații româno-maghiare

Într'un studiu plin de spirit al dlui Nicolae Iorga, intitulat „Românii și ungurii”, apărut în 1922, — ar trebui ca statul să-l tipărească pe proprie cheltuielă în mil de exemplare, — ni se arată că relațiile noastre cu ungurii sunt relații cu poporul unguresc — și aceasta înseamnă una — și sunt relații cu regalitatea ungurească — și aceasta înseamnă două; sunt apoi relații cu feudalitatea ungurească, — ceiace înseamnă trei; și în sfârșit relații cu clasa dominantă politică ungurească din epoca mai nouă, — și aceasta înseamnă patru.

D. profesor N. Iorga are perfectă dreptate când spune că fiecare din aceste bucăți ale subiectului, odată deosebite, trebuiesc înfățișate separat, iar din alăturarea celor patru cercetări deosebite se poate lămuri întregimea subiectului așa cum există această întregime în ea însăși și nu în cine știe ce închipuiți din mintea noastră. Așa a fost în trecut și așa este și astăzi, când se găsesc atâtea cari nu știu să facă nicio deosebire între relațiile noastre politice, culturale, economice și sociale cu ungurii și nu înțeleg că dacă unele dintre aceste relații devin mulțumitoare, celelalte se pot menține neschimbat proaste, — și viceversa.

Conștienți de aceste diferite aspecte ale problemei, ne vom mărgini totuși numai la generalități cu privire la schimbările mai importante din ultimul timp în raporturile româno-maghiare.

Având ca scop principal consolidarea internă, statul român voește, firește, să aibă pace și relații normale cu vecinii. De aceea, ne-am bucurat și ne bucurăm de orice încercare serioasă de apropiere româno-maghiară. Dincolo de fățarnicia diplomației, aceste relații au rămas însă destul de încordate și nici nu se poate altfel, de vreme ce Ungaria oficială, participă și încurajează în mod fățiș întreaga campanie de răz și pregătire războinică îndreptată contra țării noastre

La aceasta a mai contribuit puternicul curent iredentist de peste hotarul nostru apusean, ca o evidentă dovadă, că n'a sosit încă ora de sinceră înfrățire, fără rețințe și fără gânduri ascunse, între România și Ungaria.

Situația s'a agravat prin intervenția inoportună și păgubitoare a unor oaspeți nechemateți. Exploatănd atmosfera de incordare și nesiguranță între cele două țări, s'au ivit, atât în Ungaria, cât și în Ardeal, o seamă de speculanți ai înfrățirii româno-maghiare, oameni fără neam, fără credință și fără țară, dar sprijiniți din răspuțeri de toate guvernele. Nerușinarea comercializată a acestor propagandiști profitori, a desgustat în cea mai mare măsură numeroși reprezentanți ai raționalismului românesc și unguresc. Aceștia evită sgomotul bălciului înfrățirii româno-maghiare, populat de negustori și stau în expectativă.

* * *

Un fapt merit să aibă repercusiuni asupra relațiilor româno-maghiare a fost, între altele, înțelegerea electorală a guvernului Averescu cu minoritatea maghiară. Această înțelegere electorală cu ungurii din Ardeal — comentată cu reacredință și venin tocmai de acela cari își făuseră o profesie din a linguși pe minoritari și a le promite marea cu sarea, — poate fi susținută și criticată din nenumărate puncte de vedere; dar nu poate nimeni contesta faptul, că mâna întinsă a generalului Averescu tuturor cetățenilor acestei țări, — fără deosebire de naționalitate și religie, — a fost un strălucit argument în fața întregel lumi. cât de mincinoase sunt poveștile despre intoleranța românească răspândite de propagandiștii din Ardeal și Ungaria, ai iredentismului unguresc.

Ceeace-i de regretat, este că reprezentanții autorizați ai minorității maghiare, n'au prea înțeles importanța istorică și n'au știut să aprecieze gestul d-lui general Averescu și, prin diferite atitudini nesocotite, — ca de pildă candidarea d-lui Szele Béla — au pus de-a curmezișul, numeroase piedeci în calea apropierii româno-maghiare.

Una dintre aceste manifestațiuni regretabile s'a produs chiar în zilele din urmă, din partea d-lui Elemér Iakabffy, vicepreședinte al partidului maghiar și director al cunoscutei reviste „Glasul minorităților“. În legătură cu unele considerațiuni de ordin general cu privire la recentul congres maghiar dela Gheorgheni, d. dr. Elemér Iakabffy reproduce cu elogii în revistă sa cuvintele unui preot ungar din Ciomafala, care, într'o cuvântare ocazională, a spus următoarele contelui Gheorghe Bethlen, președintele partidului maghiar ales cu prilejul acestui congres :

„Și tu ai fost mare boier, dispunând de domenii și de mulțime de servitori; sătul de toate bucățățile. Acum legea agrară a luat de pe umerii tăi marile griji gospodărești. Vino deci încoace, șezi în scaunul de președinte, căci aceasta acum nu mai înseamnă podoabă, ci datorie gravă. Apoi pleacă, poate și de două ori la săptămână, spre calvarul drumurilor la București și vorbește, *pertractează cu*

domnii cu cari atât de greu ne vine nouă a ședea la o masă, pentru că nu le înțelegem vorba și nu le cunoaștem măruntaile. Înarmează-te cu marea ta cultură, cu înțelepciunea de politician rămasă ție ca o tradiție familiară, cu știința adunată cu atâta sârguință, cu obligativitatea de nobil, moștenită cu nașterea ta. Arată că ești domn, pentru că așa te-ai născut. Ești domn și atunci, dacă suferi umilire, ești domn și atunci, dacă te înjură, dacă te defaimă și rămâi domn și prin aceea, că nu minți, pentru că aceea nu e lucru domnesc“.

Ce însemnează aceste cuvinte — întrebăm noi — dacă nu exprimarea unei imense scârbe față de noul stat român și față de conducătorii lui cu care „ungurilor le cade atât de greu a ședea la o masă“. Deoarece însă — pare a spune d. Iakabffy — în Țara românească situația minoritarilor depinde totuși și exclusiv, numai de români, — trăiască jăfărnicia care știe să ascundă tainele sufletului și adevăratele sentimente, care îndeamnă la „pertractări“ când pasiunea te mână să ’nfinți cușitul, și cu față zimbitoare ce ascunde perfect clocotul de ură din suflet... Este, aceasta, o mentalitate iezuitică, din cele mai ticăloase, care repugnă cu drept cuvânt oricărui om cu bun simț, cu excepția nobilului domn Elemér Iakabffy.

O altă jignire este aceea care ni s'a adus cu prilejul vizitei d-lui Eric Colban. Unele ziare maghiare nu s'au sfiit să scrie că d. Colban n'a putut vorbi cu minoritarii, decât sub supravegherea reprezentanților intereselor românești, cari ar fi înconjurat pe secretarul Ligii Națiunilor cu toate minciunile potemkiniene; — și că d. Colban va ști, desigur, să demaște tendințele de nedemnă inducere în eroare...

* * *

Singura solie de pace și de sinceră înfrățire din ultimul timp, este — după părerea noastră — un articol apărut în „Pesti Napló“ din Budapesta al unui mare — poate cel mai mare în viață — scriitor maghiar, romancierul și pamfletistul ideii naționale maghiare, Szabó Dezső, un ungar neaoș cu inima deschisă.

Ce are a face dacă scrierile acestui Szabó Dezső, robust reprezentant al naționalismului maghiar, sunt oprite pe întreg teritoriul României Mari! El rămâne pentru noi unul dintre puținii a căror ură, sau iubire înseamnă mult. Înțelegem pe Szabó Dezső când ne urăște și știm și acela, că prietenia lui trage mai mult în cumpănă, decât toate balivernele drăgostoase ale tuturor negustorilor internaționali ai prieteniei româno-maghiare!

Ce spune scriitorul Szabó? Că, singura soluție pentru ambele țări este ideea istorică a colaborării româno-maghiare. Maghiarii și românii — spune d-sa — au aceleași temeri în fața primejdiiilor slave și germane și problemele lor interne sunt aproape comune. Cât sunt de tinere, și pline de sevă aceste două popoare!... Abia de-acum vor arăta lumii înmărmurite comorile lor sufletești, ale acelor suflete, care cuprind atâta bunătate, și atâta bogăție de suferință, isvorată din nedreptățile unui trecut mașter...

Nu este oare o nebunie — exclamă Szabó Dezső — ca aceste două națiuni să se slăbească reciproc și să se măcelărească între ele? Nu sunt ele în stare să afle o modalitate care să le asigure pace, dezvoltare liberă și forțe unite?

.....
Frumoasă dorință, veche dorință este cea a d-lui Szabó Dezső. A frământat și creerii lui Eötvös Deák, Kossuth... Ady și tot nerealizată a rămas.

Cine's vinovații?

Să ne răspundă actualii conducători ai Ungariei cari, cu vorbe dulci pe buze, pregătesc neobosiți noi vărsări de sânge, presa maghiară atât de nemângăiată și furioasă, în acelaș timp, că d. Colban în loc să constate „barbariile românești“ a anchetat la fața locului demascând pe escrocii plângerilor bazate pe date false înaintate Ligii Națiunilor, și... d. Elemér Jakabffy care e mândru de scârba ce-o simte în suflet când se așează cu noi la o masă..

CORNELIU I. CODARCEA.

Săptămâna Literară

Cultură pentru popor

„Falanga“ și tradiționalismul — Pentru Unirea intelectuală română

„Astra“ a început o adevărată ofensivă culturală în Basarabia. Se organizează despărțimite locale, se dau festivități cu caracter instructiv, se țin conferințe educative, se întemeiază biblioteci și se scot publicațiuni pentru popor.

Acțiunea susținută cu stăruință și pricepere se pare că a prins și acest lucru nu poate fi decât înbucurător, cu atât mai mult cu cât ea vine după atâtea acțiuni de acelaș solu, cari, deși tot așa de bine intenționate, au dat greș. A încercat acolo să spargă pojghița de indiferență și ignoranță atât societatea „Caselor Naționale“, cât și „Fundăția Principele Carol“. A mai fost pe acolo cu serbări, coruri și conferințe „Ateneul popular“ din Iași, lăsând bune impresii. Dar o acțiune întregă, concepută după un plan sistematic de realizări nu s'a putut infiripa în provincia moldovenească de peste Prut.

Nu ne pripim nici întru a ne bucura și nici întru a ne umple de orgoliu pentru o reușită, care îi revine Ardealului. Ceea ce face „Astra“ în Basarabia este un început, poate puțin cam sgomotos, și se cuvine să așteptăm roadele ce vor naște dincolo de entuziasmul începutului. N'avem însă niciun motiv să ne îndoim că munca aceasta este tocmai cea ce trebuia acolo. „Astra“ era cea mai indicată dintre toate societățile culturale românești să o facă. Având o tradiție de 65

de ani de ani de activitate culturală populară în Ardeal, ea e în deplina stăpânire a succesului. Faptul că celelalte asociațiuni culturale din vechiul regat n'au isbutit în Basarabia nu este o indicațiuni decât numai dintr'un anumit punct de vedere.

Vechiului regat i-a lipsit o societate de cultură pentru mase. Casele Naționale și Fundația Principelui Carol sint creațiuni noi, zămislite din concepția popularizării valorilor culturale, iar acțiunea lor se mărginește a călca pe urmele școlii. Liga Culturală și-a creat feluri într'un alt teren. Acțiunea ei rămâne o strălucită strădanie de reeducare a conștiinței naționale, de pregătire sufletească pentru vremile mari și grele ce aveau să vină. Pentru cultura poporului ne mărgineam la ceea ce putea să dea școala și legea învățământului primar obligator, iar școala primară a vechiului regat abia de la Haret a devenit o realitate utilă.

Ori în Basarabia totul trebuia luat de la început, de la a. b. c-ul latin, alături de școala românească, abia acum în creație. „Astra“ mai făcuse acest lucru aici în Ardeal, unde stăpânirea maghiară căuta pe toate căile să ne abată de la izvoarele culturii românești. Ea a colaborat zeci de ani cu învățătorul român veșnic hărțuit de amestecul revizorilor și inspectorilor unguri, dându-i tărie să reziste încercărilor și ajutându-l efectiv acolo unde puterile lui nu puteau răzbi prigoana asupritorilor.

Astfel „Astra“ s'a coborât și a trăit în mijlocul nevoilor culturale ale poporului, i le cunoaște și știe să i le remedieze. De aceea nu e de mirare că, abia descălicată dincolo de Prut, poporul care este acelaș acolo ca și aici, nu se dă îndărăt de la îndemnul bun ce-i vine. Alături de școala primară românească din Basarabia, care acum se înfiripează potrivit tuturor nevoilor, și nu pe urma ei, „Astra“ va da un ajutor imens la săltarea nivelului cultural al maselor populare din această provincie.

Firește că nu toate se vor face dintr'o dată. Cu unele îmbunătățiri în publicațiunile pentru popor ale „Astrei“, îmbunătățiri cari se cer aici de câțiva ani de zile în adunările ei generale, cu o atentă supraveghere asupra funcționării bibliotecilor întemeiate și cu împlinirea unor lipsuri în publicațiunile speciale ce au luat ființă odată cu acțiunea începută, în câțiva ani de zile vor surăde dincolo de Prut zorile unei trainice conștiințe culturale românești. Spre exemplu, pe lângă tiparul care se cere mai îngrijit al foi populare „Gralul Nostru“, scoasă cu menirea de a susține acțiunea în Basarabia a „Astrei“, ar mai trebui acolo o rubrică permanentă, în care să se explice pe înțelesul poporului trecutul neamului românesc. Vlăhuța a făcut-o cândva și s'ar putea reproduce număr de număr cu mare folos. De asemenea, în alte rubrici permanente, ar fi bine să se descrie țara românească așa cum este astăzi, cu vederi bine scoase în clișeu și cu lămuriri nu numai asupra pitorescului localităților ci și asupra rânduelilor economice și sociale; în cuvinte simple și sincere de credință, Duminecă de Duminecă, trebuie să se dea țaranului lectura asupra faptelor creștine cari s'au prăzmit peste săptămână; iar în altă parte, să se explice

legile țării și rostul organizației noastre administrative, cu care țărănul vine mai des în contact.

Dar dacă această acțiune specială este imperios necesară în Basarabia, nu e mai puțin adevărat că o acțiune unitară pentru cultura maselor populare a țării e aproape tot așa de trebuitoare. O generație întregă a poporului român stă despărțită prin mentalități deosebite născute din sisteme culturale deosebite. Pentru nivelarea acestor deosebiri se cere mai numai o muncă pricepută și sistematică, ci și o grabnică acțiune, căci vremea trece, deosebirile dăinuiesc și lasă urme adânci. Între generația care se va ridica unitar formată la școala românească așa cum o avem și generațiile moștenite cu diferențe în sistemul de educație al fiecărei noi provincii, fără o nivelare din timp, se va crea o prăpastie cu grave urmări de tragedie națională.

Și de aici începe rolul unei colaborări strânse între marile asociațiuni culturale ale țării.

* * *

O revistă nouă nu e un lucru deosebit; dar o revistă nouă, și încă așa cum se întitulează a fi „Falanga” „organ de luptă al generației noi” este, în adevăr ceva rar. Minunea aceasta își are și ea explicația ei. „Falanga” nu e tocmai-tocmai nouă. Ea a mai apărut cândva, acum vre-o 16 ani, tot tradiționalistă și clasicistă.

Revista reprezintă școala critică a dlui Mihail Dragomirescu și ia dela început poziție contra celorlalte școli critice — în deosebi contra dlui Eugen Lovinescu. Mai mult încă, știind că nu va fi menajată își previne „vrăjmașii” poate cam prea tineresc, ceea ce este o slăbiciune, și cu unele confuzii de stil, ceea ce este o altă slăbiciune. „Sunt demagogi — și demagogii sunt vrăjmașii adevărului — și deci *al nostru*”. Cum vine asta?

Deși nu îmbrățișăm gasconismul critic al dlui Mihail Dragomirescu și deși nu credem că poate fi clasicismul o concepție literară, revista ne este simpatică pentru atitudinea curajoasă pe care o ia împotriva curentelor bolnăvicioase din literatura noastră de astăzi. Tradiționaliști și noi, și încă tradiționaliști în sens evolutiv, cu respectul pentru tezaurul literar al trecutului, care trebuie continuat și îmbogățit cu ceea ce ne oferă bun actualitatea, nu avem nicio stimă pentru boscăriile literare de import ale unor preinși novatori din zilele noastre și ne bucură că alătura de noi găsim încă un tovarăș. Și tocmai pentru aceasta l'am vrea mai puțin valnerabil.

* * *

„Idea Europeană” publică chemarea pentru constituirea „Uniunii intelectuale române” în fruntea căreia, alătura de M. S. Regina Maria se găsesc proeminente personalități intelectuale. E un vis vechiu al excelentei reviste bucureștene, acesta care se realizează astăzi așa de strălucit. Cândva ni-am mai ocupat aici de ideea Uniunii intelectuale și, dacă aveam atunci vre-o rezervă de făcut, ea nu se raporta

la cuprinsul ideii, susținută constant de „Ideea Europeană“, ci la realitatea lucrurilor dele noi. Scopul Uniunii este să organizeze pe frun-
tașii intelectuali, în vederea de a stabili relațiuni între intelectualii
români și străini, precum și între intelectualii din țară, ne spun sta-
tutele publicate în acelaș loc. E ceea ce doriām noi atunci, o mai
strânsă, mai rodnică colaborarea între intelectualii noștri, pentruca
pornind mai departe spre a închiega raporturi peste graniță, să dăm
întreaga expresie a forței noastre intelectuale.

În acelaș număr, cu un fragment dintr'o conferință a poetului
francez Paul Valéry, se explică amplu și sugestiv ce trebuie să se în-
țeleagă prin Homo Europaeus.

D. I. CUCU

INSEMNĂRI

D. Iorga despre partidul național țărănesc. După o tăcere destul de lungă, d. Nicolae Iorga își spune din nou părerea, fățiș și fără reticențe, despre așa zisul partid național țărănesc.

Mai întâi de toate, d-sa subliniază că țărăniștii, — în tabăra cărora a trecut d. Iuliu Maniu, — cu sau fără voce, trebuie să recurgă la mijloace demagogice, pentru ca să existe. Dacă le-ar suprima, — se întreabă cu drept cuvânt d. Nicolae Iorga, — ce ar pune în loc? Vârsta unora? Experiența acestora? Marea reputație câștigată în alte domenii? Un covârșitor talent? Sau, servicii neuitate -- vezi cazul Stere -- aduse ideii naționale?..

Și d. Iorga incheie cu constatarea definitivă și lapidară, că partidul funcționat în fruntea căruia se află „un șef lipsit de inteligență“, — „nu reprezintă ce spune, ci, vail, ceia ce este, adică o organizație osândită la de-

magogie, prin lipsa de însușiri și calități a șefilor ei“.

Este, exact, ceia ce noi spunem de atâția ani de zile. Târziu, dar, în sfârșit totuși, d. Nicolae Iorga recunoaște că am avut dreptate...

Limba română în bisericile din Ardeal. Cu toate că limba română a fost introdusă în Ardeal ca limbă liturgică încă în jumătatea a doua a secolului al 17-lea, vreme de aproape un secol s'a menținut și cea slavonă, în unele locuri paralel cu cea română, iar în altele ca limbă liturgică exclusivă. Mărturie despre aceasta avem o notă marginală scrisă în cartea de „Cuvântări“ a canonicului Dimitrie Vaida, o carte, astăzi foarte rară, tipărită în anul 1813 la Blaj. Reproducem și noi această interesantă notiță, care aruncă o lumină vie asupra stărilor culturale din acele timpuri:

„Limba rusească, ori, cum i-se mai

zice, slavonă, care numai puțini dintre preoți, și mai ales aceia, cari au fost ruși de neam, o știau, iară norodul tocmai nu, și în care toată slujba dumnezeiască se făcea la români, numai după-ce s'a întemeiat tipografia din Blaj prin vlădicul Petru Aron s'a scos cu totul din biserică. Dacă totuși aceea, cari învățase a citi cam rău sârbește fără a înțelege, deseori poate, ca să se arete învățați, cântau sârbește, și rău, și pentru aceea nu fără vătămarea și sminteala celor cari știau rusește. Care pricină episcopul Novacovici Budeanul, care a fost întâiul episcop neunit după desghinare, viind aici și auzind cum cântă de rău și doară împotriva credinței, cu asprime opria să nu cânte în biserică sârbește, zicând, după chipul cum vorbesc sârbii românește: „nu-mi cânta, că tu mi-i cânta, eu oi crepa.“ Cânta adică rău, fără înțelegere, sau doară, în înțeles potrivit; precum și acum fac unii a se arăta că sunt învățați, cântă grecește. Și fiindcă nu înțeleg limba, cânta tocmai împotriva credinței, zicând aghios atheos, în loc de aghios o teos, și cuvântul acesta înseamnă pe cel ce nu crede că este Dumnezeu. Și în loc de ischiros zic „sisiros“.

Cum vedem, împrejurările de-atunci erau asămănătoare celor de azi, când iarăși, un însemnat număr de oameni, voinđ să-și arete și cu treabă și fără treabă știința limbilor, o întorc pe franțuzește. Nil novo sub sole !

Epilogul procesului falsificatorilor unguri. Ziarele ungurești reproduc un recent articol al publicistului ungar Eugen Rakosi, în care cunoscutul șovinist pretinde ca falsificatorii de franci să fie lăsați în libertate.

„Am făcut pe plac opiniei publice mondiale — scrie bătrânul Rakosi — și am judecat și condamnat pe falsificatorii de franci, dând justiției ceia

ce este a justiției. Acum însă avem datoria să facem dreptate și națiunei maghiare și să-i dăm și ei ceia ce i se cuvine. Demnitatea noastră națională cere ca cei condamnați să fie, după toate acestea, iertați și lăsați în libertate... Iată ce cerem, fățiș și cu glas tare, fără să ne pese de părerea dușmanilor națiunei maghiare!“.

Rândurile așternute pe hârtia răbdătoare ale publicistului Rákosi sunt încă o dovadă că naționalismul maghiar contimporan și-a pierdut busola și nu cunoaște nicio lege, nicio normă morală. În timpul procesului falsificatorilor de franci francezi, întreaga opinie publică a Ungariei a fost de partea celor cari au comis crime din „patriotism“ și autoritățile și guvernul maghiar s'au dovedit de mentalitatea unor adevărați „moral insanity.“ Aceiași complectă insensibilitate față de crimă reiese din articolul lui Rákosi, care are lipsa de bun simț de-a înăfțișa punerea în libertate a falsificatorilor de franci ca o dorință unanimă a națiunei maghiare.

Denotă, aceasta, un hal de decădere morală, foarte caracteristică, pentru care nu învidiem de loc vecina noastră apuseană...

Marile serbări dela Chișinău. Ziarele publică frumoase dări de seamă despre marile serbări culturale organizate de societatea „Astra“ la Chișinău, serbări de inaugurare a unei intensive activități de redeșteptare națională a celor două milioane de români cari formează majoritatea locuitorilor din Basarabia. S'au rostit frumoase discursuri atât din partea delegațiilor „Astrei“ ardeleni, cât și din partea fruntașilor basarabeni. Archiepiscopul Gurie. în numele tuturor românilor basarabeni a promis „credință și devotament culturii neamului, care unește

suflete fraților ce au fost multă vreme despărțiți”.

Va isbuti oare „Astra”, să realizeze pe pământul Basarabiei opera de unire sufletească a tuturor, pe care a realizat-o pe pământul Ardealului? Noi credem, că va isbuti, dacă se va avea în vedere dorința exprimată de arhiepiscopul Gurie, ca sămânța culturii să nu se arunce numai pe suprafață, ci să pătrundă adânc în păturile largi ale poporului plugar. În Basarabia, ca și în Ardeal, societatea „Astra” va trebui să înfăptuiască o nivelare socială, sub steagul culturii românești. O luptă s'a inaugurat pe pământul Basarabiei, care, dacă va fi purtată cu armele cele mai potrivite, se va încheia cu un desăvârșit triumf.

„Cuvântul Moldovenesc”. Acesta e titlul unei gazete populare ce a început să apară la Chișinău sub direcția dlui Onisifor Ghibu. E tipărită pe opt pagini, cu caractere latine și cirilice, urmărind scopul ca și cei bătrâni să o poată citi.

Primul număr se prezintă în condiții cât se poate de bune. E o adevărată comoară de învățături, scrise într'un stil curat popular, așa încât țărani basarabeni, cărora este destinată gazeta, îi vor citi cu folos fiecare pagină. E un număr de gazetă culturală, cum, ne place să credem că vor fi și numerele viitoare. În loc de otrava politice de partid, gazeta „Cuvântul Moldovenesc” va da cititorilor săi hrana dătătoare de viață a cuvântului celui bun.

„Cuvântul Moldovenesc” a ridicat pe plaiurile basarabene steagul luptei

culturale. Dacă va isbuti să adune sub acest steag pe țărani desrobiți af acestui pământ românesc, apariția gazetei va putea fi socotită ca un eveniment cultural de seamă. Noi îi dorim viață lungă, și mai ales, spor la muncă.

Prizonieri români în Rusia sovietică. Nu s'a dat toată importanța cuvenită acestei chestiuni. Știam și știu cu toții că în Rusia sovietică există un mare număr de români, fie transilvăneni, foști militari austro-ungari, fie simpli refugiați din timpul anilor 1916—1917. Revoluția i-a surprins când nimeni dintre ei nu s'a gândit că ea va dăinui atâta vreme și că guvernele revoluționare (cele vreo douăzeci cari s'au perindat în Ucraina mai ales) nu le vor da putința să se înapoieze în țară.

„Universul” publică declarațiile farmacistului Gyula Kovacs, întors acum din Rusia sovietică, relatând fapte și informații despre existența unui mare număr de români, rămași în Rusia sovietică, și declarații ostatici de către guvernul sovietic. O parte din ei, acei cari s'au pomenit în Siberia, s'au stabilit acolo, întemeiându-și gospodăriile, arzând de nerăbdare să se înapoieze în patrie. Majoritatea foștilor prizonieri, mai toți români, duc un trai foarte greu; e ținută prin munții Caucazului și oblipați să lucreze pentru guvernul sovietic. Unii sunt siliți să se angajeze în „armata constructivă” a guvernului sovietic.

E timpul să ne îngrijim de ei, și actualul guvern, credem, va lua măsurile necesare pentru repatrierea lor.